

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ തൃതീയസ്കന്ധേ ഏകവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ തൃതീയസ്കന്ധേ ഏകവിംശോധ്യായഃ ॥

വിദൂര ഉവാച

സ്വായംഭുവസ്യ ച മനോർവംശഃ പരമസമ്മതഃ |
കഥ്യതാം ഭഗവൻ യത്ര മൈമുനേനൈധിരേ പ്രജാഃ || 1 ||

പ്രിയവ്രതോത്താനപാദൗ സുതൗ സ്വായംഭുവസ്യ വൈ |
യഥാധർമം ജുഗുപതുഃ സപ്തദ്വീപവതീം മഹീം || 2 ||

തസ്യ വൈ ദുഹിതാ ബ്രഹ്മന്ദേവഹൂതീതി വിശ്രുതാ |
പത്നീ പ്രജാപതേരുക്താ കർദമസ്യ ത്വയാനഘ || 3 ||

തസ്യാം സ വൈ മഹായോഗീ
യുക്തായാം യോഗലക്ഷണൈഃ |
സസർജ കതിധാ വീര്യം
തന്മേ ശുശ്രൂഷേവ വദ || 4 ||

രുചിർയോ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മന്ദക്ഷോ വാ ബ്രഹ്മണഃ സുതഃ |
യഥാ സസർജ ഭൂതാനി ലബ്ധ്വാ ഭാർയാം ച മാനവീം || 5 ||

മൈത്രേയ ഉവാച

പ്രജാഃ സൃജേതി ഭഗവാൻ കർദമോ ബ്രഹ്മണോദിതഃ |
സരസ്വത്യാം തപസ്തേപേ സഹസ്രാണാം സമാ ദശ || 6 ||

തതഃ സമാധിയുക്തേന ക്രിയായോഗേന കർദമഃ |
സമ്പ്രപേദേ ഹരിം ഭക്ത്യാ പ്രപന്നവരദാശുഷം || 7 ||

താവത്പ്രസന്നോ ഭഗവാൻ പുഷ്കരാക്ഷഃ കൃതേ യുഗേ |
ദർശയാമാസ തം ക്ഷത്തഃ ശാബ്ദം ബ്രഹ്മ ദധദ്വപുഃ || 8 ||

സ തം വിരജമർകാഭം സിതപദ്മോത്പലസ്രജം |
സ്നിഗ്ധനീലാലകവ്രാതവക്ത്രാബ്ജം വിരജോബരം || 9 ||

കിരീടിനം കുണ്ഡലിനം ശംഖചക്രഗദായരം |
ശ്വേതോത്പലക്രീഡനകം മനഃസ്പർശസ്ഥിതേക്ഷണം || 10 ||

വിന്യസ്തചരണാഭോജമംസദേശേ ഗരുന്മതഃ |
ദൃഷ്ട്വാ വ്യവസ്ഥിതം വക്ഷഃശ്രിയം കൗസ്തുഭകന്ധരം || 11 ||

ജാതഹർഷോപതന്മൂർധ്നാ ക്ഷിതൗ ലബ്ധമനോരമഃ |
ഗീർഭിസ്ത്വഭൃഗുണാത്പ്രീതിസ്വഭാവാത്മാ കൃതാഞ്ജലിഃ || 12 ||

ഋഷിരുവാച

ജുഷ്ടം ബതാദ്യാഖിലസത്തുരാശേഃ

സാംസിദ്ധ്യമക്ഷണോസ്തവ ദർശനാനഃ |

യദുർശനം ജൻമഭിരീഡ്യ സദ്ഭി -

രാശാസതേ യോഗിനോ രൂഢയോഗാഃ || 13 ||

യേ മായയാ തേ ഹതമേധസസ്ത്വത്

പാദാരവിന്ദം ഭവസിന്ധുപോതം |

ഉപാസതേ കാമലവായ തേഷാം

രാസീശ കാമാന്നിരയേപി യേ സ്യുഃ || 14 ||

തഥാ സ ചാഹം പരിവോഽശുകാമഃ

സമാനശീലാം ഗൃഹമേധധേനും |

ഉപേയിവാൻമൂലമശേഷമൂലം

ദുരാശയഃ കാമദുഃഖാംഘ്രിപസ്യ || 15 ||

പ്രജാപതേസ്തേ വചസാധീശ തന്ത്യാ

ലോകഃ കിലായം കാമഹതോന്മുഖഭഃ |

അഹം ച ലോകാനുഗതോ വഹാമി

ബലിം ച ശുക്ലാനിമിഷായ തുഭ്യം || 16 ||

ലോകാംശ്ച ലോകാനുഗതാൻ പശുംശ്ച

ഹിത്വാ ശ്രിതാസ്തേ ചരണാതപത്രം |

പരസ്പരം ത്വദ്ഗുണവാദസീധു -

പീയൂഷനിർയാപിതദേഹധർമാഃ || 17 ||

ന ത്വേജരാക്ഷഭ്രമിരായുരേഷാം

ത്രയോദശാരം ത്രിശതം ഷഷ്ടിപർവ |

ഷൺനേമ്യനന്തച്ഛദി യത്രതിണാഭി

കരാലസ്രോതോ ജഗദാച്ഛിദ്യ ധാവത് || 18 ||

ഏകഃ സ്വയം സഞ്ജഗതഃ സിന്ധുക്ഷയാ -

ദ്വിതീയയാത്മന്നധിയോഗമായയാ |

സൃജസ്യദഃ പാസി പുനർഗ്രസിഷ്യസേ

യഥോർണനാഭിർഭഗവൻ സ്വശക്തിഭിഃ || 19 ||

നൈതദ്ബതാധീശ പദം തവേപ്സിതം

യൻമായയാ നസ്തനുഷേ ഭൂതസൂക്ഷ്മം |

അനുഗ്രഹായാസ്ത്വപി യർഹി മായയാ

ലസത്തുലസ്യാ തനുവാ വിലക്ഷിതഃ || 20 ||

തം ത്വാനുഭൂത്യോപരതക്രിയാർഥം

സ്വമായയാ വർതിതലോകതന്ത്രം |

നമാമൃഭീക്ഷ്ണം നമനീയപാദ -

സരോജമൽപീയസി കാമവർഷം || 21 ||

ഋഷിരുവാച

ഇത്യവ്യലീകം പ്രണുതോഽബ്ജനാഭ -

സ്തമാബഭാഷേ വചസാമൃതേന |

സുപർണ്ണപക്ഷാപരി രോചമാനഃ

പ്രേമസ്മിതോദ്വീക്ഷണവിഭ്രമദ്ഭ്രൂഃ || 22 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച

വിദിത്വാ തവ ചൈത്യം മേ പുരൈവ സമയോജി തത് |

യദർഥമാത്മനീയമൈസ്ത്വയൈവാഹം സമർചിതഃ || 23 ||

ന വൈ ജാതു മൃഷൈവ സ്യാത്പ്രജാധ്യക്ഷ മദർഹണം |

ഭവദ്വിധേഷ്യതിതരാം മയി സംഗൃഭിതാത്മനാം || 24 ||

പ്രജാപതിസുതഃ സമ്രാൺ -

മനുർവിഖ്യാതമംഗലഃ |

ബ്രഹ്മാവർതം യോധിവസൻ

ശാസ്തി സപ്താർണവാം മഹീം || 25 ||

സ ചേഹ വിപ്ര രാജർഷിർമഹിഷ്യാ ശതരൂപയാ |

ആയാസ്യതി ദിദൃക്ഷുസ്ത്വാം പരശ്വോ ധർമകോവിദഃ || 26 ||

ആത്മജാമസിതാപാംഗീം വയഃശീലഗുണാൻവിതാം |

മൃഗയന്തീം പതിം ദാസ്യത്യനുരൂപായ തേ പ്രഭോ || 27 ||

സമാഹിതം തേ ഹൃദയം യത്രേതമാൻ പരിവത്സരാൻ |

സാ ത്വാം ബ്രഹ്മന്നുപവധൂഃ കാമമാശു ഭജിഷ്യതി || 28 ||

യാ ത ആത്മഭൃതം വീര്യം നവധാ പ്രസവിഷ്യതി |
വീര്യേ ത്വദീയേ ഋഷയ ആധാസ്യന്ത്യഞ്ജസാർത്ഥനഃ || 29 ||

ത്വം ച സമ്യഗനുഷ്ഠായ നിദേശം മ ഉശന്തമഃ |
മയി തീർഥീകൃതാശേഷക്രിയാർഥോ മാം പ്രപത്സ്യസേ || 30 ||

കൃത്വാ ദയാം ച ജീവേഷു ദത്ത്വാ ചാഭയമാത്മവാൻ |
മയ്യാത്മാനം സഹ ജഗദ് ദ്രക്ഷ്യസ്യാത്മനി ചാപി മാം || 31 ||

സഹാഹം സ്വാംശകലയാ ത്വദീര്യേണ മഹാമുനേ |
തവ ക്ഷേത്രേ ദേവഹൂത്യാം പ്രണേഷ്യേ തത്ത്വസംഹിതാം || 32 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
ഏവം തമനുഭാഷ്യാഥ ഭഗവാൻ പ്രത്യഗക്ഷജഃ |
ജഗാമ ബിന്ദുസരസഃ സരസ്വത്യാ പരിശ്രിതാത് || 33 ||

നിരീക്ഷതസ്തസ്യ യയാവശേഷ -
സിദ്ധേശ്വരാഭിഷ്ടുതസിദ്ധമാർഗഃ |
ആകർണയൻ പത്രരഥേന്ദ്രപക്ഷൈ -
രുച്ചാരിതം സ്തോമമുദീർണസാമ || 34 ||

അഥ സമ്പ്രസ്ഥിതേ ശുക്ലേ കർദമോ ഭഗവാനുഷിഃ |
ആസ്തേ സ്ഥ ബിന്ദുസരസി തം കാലം പ്രതിപാലയൻ || 35 ||

മനുഃ സ്യന്ദനമാസ്ഥായ ശാതകൗംഭപരിച്ഛദം |
ആരോപ്യ സ്വാം ദുഹിതരം സഭാർയഃ പര്യടൻമഹീം || 36 ||

തസ്മിൻ സുധൻവന്നഹനി ഭഗവാൻ യത്സമാദിശത് |
ഉപായാദാശ്രമപദം മൂനേഃ ശാന്തവ്രതസ്യ തത് || 37 ||

യസ്മിൻ ഭഗവതോ നേത്രാന്നുപതന്നശ്രുബിന്ദവഃ |
കൃപയാ സമ്പരീതസ്യ പ്രപന്നേന്ദ്രപിതയാ ഭൃശം || 38 ||

തദ്വൈ ബിന്ദുസരോ നാമ സരസ്വത്യാ പരിപ്ലുതം |
പുണ്യം ശിവാമൃതജലം മഹർഷിഗണസേവിതം || 39 ||

പുണ്യദ്രുമലതാജാലൈഃ കൂജത്പുണ്യമൃഗദ്വിജൈഃ |
സർവർതുഫലപുഷ്പാഢ്യം വനരാജിശ്രിയാൻവിതം || 40 ||

മത്തദ്വിജഗണൈർഘൃഷ്ടം മത്തഭ്രമരവിഭ്രമം |
മത്തബർഹിനടാടോപമാഹൃയൻമത്തകോകിലം || 41 ||

കദംബചമ്പകാശോകകരഞ്ജബകുലാസനൈഃ |
കുന്ദമന്ദാരകുടഞ്ജശ്ചൂതപോതൈരലങ്കൃതം || 42 ||

കാരണ്യവൈഃ പ്ലവൈർഹംസൈഃ
കുരരൈർജലകുക്കുടൈഃ |
സാരസൈശ്ചക്രവാകൈശ്ച
ചകോരൈർവൽഗു കൂജിതം || 43 ||

തഥൈവ ഹരിണൈഃ ക്രോഡൈഃ ശ്വാവിദ്ഗവയകുഞ്ജരൈഃ |
ഗോപുഷ്പൈർഹരിഭിർമർകൈർനകുലൈർനാഭിഭിർവൃതം || 44 ||

പ്രവിശ്യ തത്തീർഥവരമാദിരാജഃ സഹാത്മജഃ |
ദദർശ മുനിമാസീനം തസ്മിൻ ഹുതഹുതാശനം || 45 ||

വിദ്യാതമാനം വപുഷാ തപസ്യഗ്രയുജാ ചിരം |
നാതിക്ഷാമം ഭഗവതഃ സ്നിഗ്ധാപാംഗാവലോകനാത് |
തദ്യാഹുതാമൃതകലാപീയൂഷശ്രവണേന ച || 46 ||

പ്രാംശും പദ്മപലാശാക്ഷം ജടിലം ചീരവാസസം |
ഉപസംശ്രിത്യ മലിനം യഥാർഹണമസംസ്കൃതം || 47 ||

അഥോഽജമുപായാതം നൃദേവം പ്രണതം പുരഃ |
സപര്യയാ പര്യഗൃഹ്ണാത്പ്രതിനന്യാനുരൂപയാ || 48 ||

ഗൃഹീതാർഹണമാസീനം സംയതം പ്രീണയൻമുനിഃ |
സ്ഥരൻ ഭഗവദാദേശമിത്യാഹ ശ്ലക്ഷ്ണയാ ഗിരാ || 49 ||

നൂനം ചക്രമണം ദേവ സതാം സംരക്ഷണായ തേ |
വധായ ചാസതാം യസ്ത്വം ഹരേഃ ശക്തിർഹി പാലിനീ || 50 ||

യോദ്യർകേന്ദ്രഗ്നീന്ദ്രവായുനാം യഥാർമപ്രചേതസാം |
രൂപാണി സ്ഥാന ആധത്സേ തസ്ഥൈ ശുക്ലായ തേ നമഃ || 51 ||

ന യദാ രഥമാസ്ഥായ ജൈത്രം മണിഗണാർപിതം |
വിസ്ഫുർജ്ജചണ്ഡകോദണ്ഡോ രഥേന ത്രാസയന്നഘാൻ || 52 ||

സ്വസൈന്യചരണക്ഷുണ്ണം വേപയൻമണ്ഡലം ഭൂവഃ |
വികർഷൻ ബൃഹതീം സേനാം പര്യഽസ്യംശുമാനിവ || 53 ||

തദൈവ സേതവഃ സർവേ വർണാശ്രമനിബന്ധനാഃ |
ഭഗവദ്രചിതാ രാജൻ ഭിദ്യേരൻ ബത ദസ്യഭിഃ || 54 ||

അധർമശ്ച സമേധേത ലോലുപൈർവൃക്തുകുശൈർന്യഭിഃ |
ശയാനേ ത്വയി ലോകോദ്യം ദസ്യഗ്രസ്തോ വിനഷ്ഠ്യതി || 55 ||

അഥാപി പൃച്ഛേ ത്വാം വീര യദർഥം ത്വമിഹാഗതഃ |
തദ്വയം നിർവൃലീകേന പ്രതിപദ്യാമഹേ ഹൃദാ || 56 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
തൃതീയസ്കന്ധേ ഏകവിംശോധ്യായഃ ||